

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Кафедра українознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної роботи
Грига СОЛОНІНКО
07 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи християнської етики і моралі»

(назва навчальної дисципліни)

ВБ 1.14

підготовки фахівця другого (магістерського)
рівня вищої освіти магістр
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»

денна форма навчання

Обговорено та ухвалено
на методичному засіданні кафедри
українознавства
Протокол № 8
від "31" травня 2023 р.
Завідувачка кафедри
д.філол.н. Тетяна ЄЩЕНКО

Затверджено
профільною методичною комісією
факультету іноземних студентів
Протокол №4
від "31" травня 2023 р.
Голова профільної методичної комісії
д.філол.н. Тетяна ЄЩЕНКО

УКЛАДАЧКА: Галина ТЕРЕШКЕВИЧ (с. Діогена), магістр релігійних наук, к. н. з держ. упр., доцент кафедри українознавства Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

РЕЦЕНЗЕНТИ:

О. М. Христенко: к. пед. н., доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського, к. пед. н., доцент

Н. В. Коляденко: д. мед. н., завідувач кафедри загальномедичних дисциплін і психосоматики ПрАТ «МАУП», член Товариства православних лікарів України

Програма вивчення навчальної дисципліни «Основи християнської етики і моралі»
відповідно до Стандарту вищої освіти *другого (магістерського) рівня*
галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація»
освітньої програми *магістра фармації*

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Робоча навчальна програма з дисципліни «Основи християнської етики і моралі» для студентів I курсу фармацевтичного факультету за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» укладена на основі Освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 226 «Фармація, промислова фармація» галузі знань 22 Охорона здоров'я, рішення Вченої ради ЛНМУ імені Данила Галицького від 23.02.2022 (протокол № 1-ВР) та Положення про організацію освітнього процесу у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, ухваленого Вченою радою і затвердженого наказом ректора університету № 2020-з від 23.06.2021 р. Метою Положення є унормування змісту, обсягів, послідовності та організаційних форм вивчення дисципліни студентами, а також форм і засобів поточного і підсумкового контролю знань.

Навчальна програма дисципліни «Основи християнської етики і моралі» – є нормативним документом університету, що розробляється колективом кафедри для кожної навчальної дисципліни на основі галузевого стандарту вищої освіти відповідно до навчального плану.

Навчальна програма має забезпечувати: відповідність змісту галузевих стандартів вищої освіти через безпосередній зв'язок змісту дисципліни з цілями вищої освіти (уміннями та здатностями фахівця, що визначені в ОКХ); відповідність ліцензійним та акредитаційним умовам та вимогам; відповідність «Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти»; можливість використання дисциплінарних компетенцій як інформаційної бази для формування засобів діагностики; однозначність критеріїв оцінювання навчальних досягнень.

Навчальна програма з дисципліни за своїм змістом є документом, що визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики майбутнього фахівця, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, що виключає дублювання навчального матеріалу при вивченні спільних для різних курсів проблем, необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання знань студентів.

Навчальна програма як нормативний документ, що закладає ідеологію змісту освіти та організації навчального процесу, визначає навчально-методичні засади діяльності кафедри; на її основі розробляються усі навчально-методичні матеріали для забезпечення освітнього процесу, у т. ч. для самостійної роботи студентів.

Вивчення курсу «Основи християнської етики та моралі» зумовлене:

- загальною кризою моральних цінностей, наслідком якої є нівелювання пошани людського життя, намаганням у певному розумінні підпорядкувати природний закон цивільному праву: все те, що дозволене правом, етично дозволене, але така пропаганда зазвичай хибна;

- складним процесом переборювання дехристиянізації особистого і суспільного життя;

- поширенням концепції абсолютної свободи індивіда, владної людини зі своїми інтересами, переконаннями, суб'єктивними оцінками і домаганнями, що може призвести до поневолення людиною інших людей;

- проникненням у суспільну ментальність “культури смерті”, яка виражає тенденцію драматичної агресивності, спрямована на людське життя, сприяє широкому проникненню в суспільство індивідуалістичних, матеріалістичних, утилітарних ідей;

- глибокою духовною кризою, якої зазнала Україна внаслідок панування недавнього тоталітаризму та масового атеїзму, бездуховного виховання членів суспільства на державному, політичному, побутовому рівнях (корупція, ошуканство, зневага до людини, злочинність, самогубство, пияцтво, наркоманія, розлучення, аборти, контрацепція тощо); —

- потребою відповідності між поняттями: “знати, говорити і жити”;

- потребою реалізації конституційної відповідальності за виховання дітей, підлітків, молоді на засадах християнської етики і моралі;

- потребою не тільки фахової підготовки студентів, а й виховання їх у душі любові до ближнього, милосердя, готовності до самопожертви в ім'я хворих, співчуття їм у горі, високої гуманності, моральності.

Курс «Основи християнської етики і моралі» належить до відносно нових комплексів аксіологічних орієнтацій громадянського суспільства в Україні, особливо за умов девальвації духовних і моральних цінностей. В силу традиційно-релігійно-духовної орієнтації ментальності українського суспільства вивчення названого курсу сприятиме формуванню особи студента на засадах альтруїзму, людяності та обов'язку у відношенні до хворого, милосердя, чесності, працьовитості; духовно багаті особистості. Цьому сприяє і та обставина, що програма складена без конфесійної тенденційності, носить екуменічний характер, адаптована до багатоконфесійності.

В програму включені теми методологічного спрямування, зокрема, порівняльний аналіз категорій і понять як загальнолюдської, так і християнської етики. Розглядаються дискусійні проблеми співвідношення світської і релігійної моралі.

Курс «Основи християнської етики і моралі»: а) базується на вивченні студентами основних положень християнської етики і моралі, особливо в медицині; б) закладає висвітлення багаточисленних проблем загальнолюдської і християнської етики на базі поєднання духовного і філософсько-наукового рефлексування, поглибленого розуміння змісту категорій світської і релігійної моралі; в) надає можливість студентам оволодіти системою сучасних вимог до знань, умінь, навичок та набуття компетентностей, необхідних майбутнім лікарям у їхній професійній діяльності; г) сприяє належному вирішенню питань щодо розуміння хворого та його проблем, уміння керуватися у своїй повсякденній діяльності засадами, нормами та правилами християнської загальнолюдської медичної етики як органічних складових професіограми медичного працівника.

Під час вивчення курсу «Основи християнської етики і моралі» студент повинен засвоїти механізми та прийоми християнської етики і моралі, загальні поняття, витоки, принципи засад здорового способу життя, а також аспекти професійної поведінки діяльності лікарів із врахуванням особистості хворих і їх оточення у різних сферах медичної практики (терапія, хірургія тощо).

Структура навчальної дисципліни	Кількість кредитів, годин, з них			Рік навчання семестр	Вид контролю
	Всього	Аудиторних			
		Лекцій (годин)	Практичних занять (год.)		
Назва дисципліни: «Основи християнської етики та моралі» <i>Тематичних розділів - 1</i>	3 кредити / 90 год.	10	20	60	1 курс залік

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вчинки людини.

Міждисциплінарні зв'язки: при вивченні курсу сприятливим чинником є взаємодія із природничо-науковими, соціально-гуманітарними та професійними дисциплінами (зокрема основами біоетики та біобезпеки, медичною біологією, основами цитології та ембріології, філософією, історією України та української культури, акушерством і гінекологією, хірургією, соціальною медициною, анестезіологією та інтенсивною терапією, паліативною та хоспісною допомогою, курсами за вибором: медичною біоетикою, деонтологією в медицині, релігієзнавством, етикою, естетикою; соціальною психологією, тощо).

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. **Метою** навчальної дисципліни «Основи християнської етики і моралі» є поглиблене вивчення студентами основ християнської етики і моралі як фундаменту моральних, абсолютних, вічних, незмінних, загальнолюдських цінностей (істини, благочестя, добра, любові, краси, гідності, обов'язку, совісті, честі) та засад, і на їх основі формування у студентів християнських моральних чеснот, а також свідомої та відповідальної їх особистості.

1.2. **Основними завданнями** навчальної дисципліни «Основи християнської етики і моралі» є:

- утверджувати засади християнської етики і моралі, сприяти духовному збагаченню та удосконаленню майбутніх фахівців лікарської справи на основі християнського віровчення;
- формувати у студентів критичне мислення, що передбачає спостережливість, вміння дискутувати, міркувати і вирішувати згідно з власним сумлінням морально-етичні проблеми у вільний і відповідальний спосіб;
- вивчати питання добра і зла в світлі розуму, просвітленого вірою, який ґрунтується на Божому

Слові – Біблії;

- спрямовувати виховний процес до дій, які спонукають людину до доброти, людяності, милосердя, чесності, працьовитості, пошани гідності людини як особистості та усвідомлення своєї відповідальності перед Богом, собою, пацієнтами, Батьківщиною, родиною, людством; - формувати в студентів християнські цінності, розуміння об'єктивних моральних норм; - розкривати глибинний сенс покликання лікаря через приклад Христового служіння.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами Стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей: інтегральна:**

Здатність застосовувати набуті загальні і фахові компетентності для вирішення складних задач у професійній фармацевтичній діяльності в тому числі дослідницького та інноваційного характеру; здійснення професійної діяльності на відповідній посаді, включаючи виготовлення/розробку ліків, їх зберігання, контроль якості, доставку, розподіл, видачу, забезпечення лікарськими засобами, а також консультування, надання інформації щодо лікарських засобів та моніторинг побічної дії та/або неефективності лікарської терапії; здійснення інновацій.

загальних:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Знання та розуміння предметної області; розуміння професійної діяльності.

ЗК 6. Здатність працювати в команді.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

спеціальних (фахових, предметних):

ФК 01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації/промислової фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.

ФК 03 Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

ФК 05. Здатність демонструвати і застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування та фундаментальні принципи фармацевтичної етики й деонтології.

Деталізація компетентностей відповідно до дескрипторів НРК у формі «Матриці компетентностей».

Матриця компетентностей

№	Компетентність	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність					
Здатність застосовувати набуті загальні і фахові компетентності для вирішення складних задач у професійній фармацевтичній діяльності в тому числі дослідницького та інноваційного характеру; здійснення професійної діяльності на відповідній посаді, включаючи виготовлення/розробку ліків, їх зберігання, контроль якості, доставку, розподіл, видачу, забезпечення лікарськими засобами, а також консультування, надання інформації щодо лікарських засобів та моніторинг побічної дії та/або неефективності лікарської терапії; здійснення інновацій					
Загальні компетенції					

ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Знати способи аналізу та синтезу, що є основою для оригінального мислення та проведення досліджень	Вміти проводити аналіз інформації, приймати обґрунтовані рішення, вміти здобути сучасні знання	Встановлювати відповідні зв'язки для досягнення цілей	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань для професійного розвитку
ЗК 02	Знання та розуміння предметної галузі; розуміння професійної діяльності	Мати глибокі знання із структури професійної діяльності	Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань	Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності	Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
ЗК 06	Здатність працювати в команді	Знати методи командної роботи та способи колективної праці	Вміти вибрати шляхи та стратегії комунікації для забезпечення ефективної командної роботи	Використовувати інформаційно-комунікаційні технології в командній роботі	Нести відповідальність за якість командної роботи
ЗК 07	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні	Знати шляхи вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків	Здатність наполегливо вирішувати поставлені завдання та сумлінно виконувати взяті обов'язки	Комунікувати з урахуванням моральних, культурних та наукових аспектів	Нести відповідальність за збереження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень у професійній діяльності та дотримання принципів здорового способу життя
ЗК 08	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на	Знати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення, закономірності розвитку предметної області, види	Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення	Комунікувати з урахуванням моральних, культурних та наукових аспектів	Нести відповідальність за збереження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень у професійній

	<p>основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p>відпочинку та принципи здорового способу життя</p>	<p>здорового способу життя та уміння зберігати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення</p>		<p>діяльності та дотримання принципів здорового способу життя</p>
--	---	---	---	--	---

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

ФК 01	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації/промислової фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах	Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються	Нести відповідальність за прийняття рішень нових стратегічних підходів у практичних ситуаціях
ФК 03	Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності	Знати методи вирішення фахових проблем у нових або незнайомих середовищах	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації/промислової фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах	Формувати навички розв'язання проблем у незнайомих середовищах із застосуванням знань про етичну відповідальність	Нести відповідальність за своєчасне набуття сучасних знань для професійного розвитку
ФК 05	Здатність демонструвати і застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування та фундаментальні принципи фармацевтичної етики й деонтології	Знати принципи професійної етики й деонтології	Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах із дотриманням професійної та академічної доброчесності	Формувати комунікаційну стратегію у професійній діяльності на основі принципів професійної етики й деонтології	Нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна

Відповідність визначених стандартом результатів навчання та компетентностей

Код програмного результату навчання	Результат навчання	Код компетентностей
ПРН - 01	Володіти спеціалізованими концептуальними знаннями у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків і вміти застосовувати їх у професійній діяльності	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН-03	ПРН03. Володіти спеціалізованими знаннями та вміннями/навичками для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою вдосконалення знань та процедур у сфері фармації	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН-04	Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН - 05	Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації у стандартних і нестандартних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН-06	Розробляти та приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН-07	Аналізувати необхідну інформацію щодо розробки та виробництва лікарських засобів, використовуючи фахову літературу, патенти, бази даних та інші джерела; систематизувати, аналізувати й оцінювати її, зокрема, з використанням статистичного аналізу	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5
ПРН-08	Розробляти та реалізовувати інноваційні проєкти у сфері фармації, а також дотичні міждисциплінарні проєкти з урахуванням технічних, соціальних, економічних, етичних, правових та екологічних аспектів	ЗК-1, ЗК-2, ЗК-6, ЗК-7, ЗК-8, ФК-1, ФК-3, ФК-5

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин 3 кредити ЄКТС, тематичних розділів - 1.

Зміст курсу розкриває головні проблемні питання відповідних тем з основ християнської етики і моралі: Християнська етика і мораль – етика і мораль Христа, етика і мораль Божої любові.

Тема 1. «Етика» і «Християнська етика та мораль».

Етика і мораль: спільні точки і відмінності. Поняття загальнолюдської і християнської моралі. Питання моралі у історії людства. Визначення морального богослов'я. Фундаментальна і спеціальна мораль. Етика і релігія. Етика і природа людини. Філософське та богословське поняття людини. Особа:

зміст і її моральна значимість. Мета і зміст життя. Філософська етика і етика Одкровення. Визначення християнської етики. Незрівнянність Христа. Зв'язок християнства з медициною. Відношення до здорових і хворих осіб – складова частина духовно-моральної діяльності лікаря. Етика і культура. Перехід від античної структури культури до модерної. Моральні основи католицизму, православ'я, протестантизму. Моральні доктрини іудаїзму, ісламу та буддизму.

Тема 2. Біблія – книга історії спасіння, невичерпне джерело віри та моралі.

Живе Слово, яке зобов'язує. Загальні відомості про Святе Письмо. Біблія - книга історії спасіння, невичерпне джерело віри та моралі. Етапи історії спасіння. Біблійна герменевтика. Методи читання Святого Письма. Зв'язок між наукою і Біблією. Катехизм. Віра і обряд. Апостольський та Нікейсько-Константинопольський Символи віри.

Тема 3. Виникнення Всесвіту і походження людини. Гріх людини і Божа благодать.

Докази існування Бога. Сотворення видимого і невидимого світу. Ангели та люди. Людина – образ і подоба Божа. Мета і зміст життя людини. Бог – Абсолютне Добро. Випробування свободи. Поява і розвиток зла у Всесвіті (автором якого є сатана). Зло як свідоме відкинення Бога. Первородний гріх. Остаточна поразка зла. Особисті гріхи. Практичні поради у боротьбі із способами поневолення людини. Обіцянка Господом Богом Спасителя. Прообрази Ісуса Христа. Вбивство Каїном свого брата Авеля. Гріхи, що кличуть до неба про помсту. Гріховний занепад людства. Потоп. Союз з праведником Ноем. Покликання Авраама задля збереження і поширення правдивої віри та надії на прихід Спасителя людства. Жертвування Авраамом свого сина Ісаака – зразок довіри Богу. Дві головні Заповіді любові. Йосиф і його брати. Боже Провидіння. Любов та шляхи реалізації любові на прикладі старозавітного патріарха Йосифа.

Тема 4. Про закон. Мораль Старого Завіту. Декалог. Божий закон. Людський закон. Зобов'язуюча сила закону. Моральність діл. Вплив моралі на право. Поділ і різновиди гріха. Злоба гріха. Визволення Господом Богом ізраїльтян з єгипетської неволі. Мойсей. Вихід ізраїльтян з Єгипту. Вибраний народ у пустелі. Манна. Отримання від Господа Бога Десяти Заповідей. Мідний змії. Здобуття Ісусом Навином Обітваної землі. Ізраїльський народ у Обітваній землі. Судді. Царі: Саул. Давид. Соломон. Розпад ізраїльської держави. Про Божий Храм. Пророки. Часи перед приходом Спасителя. Природні схильності людської особи. Природа “ethos” Ізраїлю. Зміст моралі Тори. Зміст моралі Пророчих книг. Зміст моралі книг Мудрості. Божі Заповіді – дороговказ для розвитку особистості людини. Декалог: аналіз тексту, редагування, форма, структура. Зміст Декалогу, етична цінність.

Тема 5. Актуальність Божих заповідей. Не май інших богів крім Мене. Не взивай на марне ім'я Боже. Пам'ятай день святий святкувати. Притча про дім, збудований на скелі (Лк. 6. 46 – 49). Заповіді – не для пригнічення людини, а для допомоги у дорозі прагнення, шукання Бога та поєднання з Ним. Кара за переступи закону. Чи Бог карає? “Я слави своєї нікому не віддам”. Віра. Надія. Любов. Богопоклоніння. Молитва – обов'язок та привілей. Господь – Володар кожного життя. Жертвоприношення. Обітниця й обіти. Почитання Пресвятої Богородиці, ангелів та святих. Зміст і форма такого почитання. Суспільний релігійний обов'язок і право на релігійну свободу. Усвідомлення неприпустимості ідолопоклонства (минуле і сучасність), ворожіння, гороскопів, забобонів. Об'ява Божого Імені через Мойсея. Святість імені у єврейському народі. Відношення до Господа – з трепетом, благоговінням і зі страхом Божим. Зневажити ім'я – зневажити особу. Усвідомлення неприпустимості вимови Божого імені без пошани, клятви, зневага осіб чи речей, посвячених Богу, а також релігійних обрядів, вживання святих слів у жартах, кривоприсяги, руйнування святих речей, недбалої молитви. “Працював Бог шість днів, а сьомого відпочив”. Шанування суботи у євреїв та Христовий коментар про це. Причини шанування християнами неділі. Суть святкування святого дня. Казуїстика Заповіді: милосердя понад жертву.

Шануй отця свого і матір свою – добре тобі буде і довго житимеш на Землі.

Заповідь з обітницею. Родина – прообраз церкви. Батьки чи опікуни дитини – Божі делегати. Мама – перша вчителька і вихователька. Обов'язки дітей щодо батьків. Обов'язки батьків щодо дітей. Нагорода за виконання Божої Заповіді. Циклічність суспільних явищ та процесів. Любов до Батьківщини, мови, народу, Церкви, людства. Мова – дар Божий.

Гідність та святість людського життя. Не вбий!

Найцінніший Божий дар людині – життя (яке дарується Ним, належить Йому, і ніхто крім Нього не має права визначати його межі, забирати в інших чи в себе; – бо тим самим повстає проти Бога, намагається підкорити Його собі, стати на місце Бога). Останні століття – століття культури смерті:

війни, етноциди, диктати... . Пожертва життя Ісуса Христа за кожную людину – піднесення гідності людського життя. (життя – скарб, дарований Богом людині, однак скарб у глиняному посуді). Здоров'я – взаємодія духовних, душевних і тілесних складових, спрямованих до досконалості. Домінанта духовного чинника. Хвороба як похідна на шляху розвитку здоров'я в процесі вдосконалення особи. Служіння хворим – невід'ємна місія професійно підготовленого і високодуховного капелана. Принципи християнської етики і моралі – фундаментальна основа реалізації державної демографічної політики. Бог – Володар життя та смерті. Небезпека порушення заповіді через аборти, контрацепцію, репродуктивні технології, самогубство, евтаназію, алкоголь, наркотики, паління, застосування новітніх біотехнологій, зокрема, генномодифікованих продуктів для здоров'я і життя людини. Згіршення – моральне вбивство. Відповідальність кожної людини за збереження свого життя і за розвиток людства: батьків за дітей, сильніших за слабших, християн за нехристиян... Екологія – зв'язок між сьогоденням та майбутнім. Небезпека екологічного вбивства.

Заповіді чистоти любові. Не чужолож! Не пожадай жінки ближнього твого!

Статевість людини у планах Божих – дар, завдання і відповідальність. Подружжя – Божа установа. Мета та ознаки християнського подружжя: святість та нерозривність. Чистота як Божий дар і благословення. Чистота у богопосвяченому стані, самотньому стані та подружжі (чисті помисли, бажання, наміри щодо подруга). Ідеал любові хлопця до дівчини, чоловіка до дружини – любов Ісуса Христа до Церкви. Гімн любові (1 Кор. 13. 4 – 8).

Небезпека гріховних спокус, що ґрунтуються на пожадливості (намір використати іншого для свого задоволення чи приємності). Неприпустимість чужоложства думкою та бажанням, розмовою (непрстойні жарти, анекдоти, історії), дією.

Гріхи проти чистоти: онанізм, огляд порнопродукції, нескромність одягу, дошлюбні статеві зносини, пестоці, проституція, гомосексуалізм, зґвалтування, різні види збочень, насильство у сфері статевого життя. Наслідки гріхів нечистоти: психічні та фізичні недуги. Усвідомлення неприпустимості подружньої зради, розлучення.

Не кради! Не пожадай нічого того, що є власністю ближнього твого! Не свідчи неправдиво на ближнього свого!

Надання людині Богом влади над сотвореним світом. Недоторканність людини та її право на приватну власність Види власності (матеріальна, інтелектуальна, духовна). Гріхи проти чужої власності: крадіж, злодійство, лихварство, ошуканство, вандалізм, затримка заробітної платні, плагіат, хабарництво, протекціонізм. Обов'язок реституції, милосердя.

Розсудливість у використанні матеріальних дібр. Майно – для людини, а не людина для майна. Небезпека використання майна у шкідливих намірах. Небезпека надмірної залежності від майна. Співтворчість людини з Господом – Божий план для людини. Гріхи стосовно власності: порушення контракту, маніпуляція, порушення справедливості, корупція. Відношення людини до довкілля.

Право кожної людини на добре ім'я. Обов'язок дбати про добре ім'я (Сир. 41. 12 – 13, Ів. 18. 23, Дії. 37 – 39). Гріхи проти Заповіді “Не свідчи неправдиво на ближнього свого”: обмова, очорнення (приклад Йосифа в Єгипті), осудження (митар і фарисей), підозріння без достатньої на це причини і доказів, сіяння незгоди, гостра критика, лицемірство, підлабузництво, неправдомовність. Обов'язок реституції.

Тема 6. Зміст моралі Ісуса Христа. Мораль в Посланнях Святого Апостола Павла.

Статут християнської моралі. Розвиток морального богослов'я. Норма і сумління.

Віра і етика в апостольських проповідях. Безперервність і розривність між Мойсеєм і Ісусом Христом. Характеристичні риси християнського “ethos”: зміст повчання Ісуса на горі Блаженств, головні пояснювальні теорії. Християнська мораль – відродження до нового життя. Подвійна Заповідь Любові. Наслідування Христа. Життя християнина з погляду Святого апостола Павла. Головні напрямки “ethos” Святого апостола Павла: мораль хрищення і благодаті; відношення між законом і свободою; формування совісті.

Надприродність християнської етики. Специфічність Євангельського “ethos”. Моральні норми: загальні й конкретні; актуальні тенденції; критичні спостереження. Передморальна цінність християнської моралі.

Погляд Отців Церкви на мораль: Отці Церкви – апостольські апологети; Отці Сходу; погляд на мораль Отців Заходу. Від патристики до початку схоластики: Покаянні книги; мораль XII ст.; коментування і вислови. Схоластична мораль (XIII–XIV століття): Францішканська школа; Домініканська школа; мораль XIV століття. Моральне богослов'я до Тридентійського собору і після

нього: Зведення і підручники для сповідників; наукове відновлення моралі; моральні інституції; лаксизм і ригоризм. Твори Святого Альфонса. Моральне богослов'я в XX столітті. Вчинок. Рішення. Норма моралі. Евдемонізм. Мораль і щастя. Томізм. Авторитет і розум. Персоналізм. Гідність особи. Бог – фундамент і остаточна норма моралі. Моральна антропологія. Велике запитання між нормою і моральним сумлінням. Гріх і навернення.

Тема 7. Незрівнянність Христа. Перш за все Любов.

«Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і воплотився з Духа Святого і Марії Діви і стався Чоловіком» (із Символу Віри).

Звістка про народження Івана Хрестителя. Благовіщення Пречистій Діві Марії про Воплочення Божого Сина. Відвідування Марією своєї тітки Єлизавети. Народження Івана Хрестителя. Події з дитячих років Ісуса Христа. (Різдво Ісуса Христа. Вітання Ісуса пастирями. Поклін перед Ісусом Христом трьох мудреців зі Сходу. Найменування Ісуса. Новий рік. Нове літочислення. Стрітання. Жертвування Ісуса у Єрусалимському Храмі. Втеча Святої Родини до Єгипту. Дванадцятилітній Ісус у Єрусалимському Храмі). Різдвяні богослужіння і звичаї.

Земна діяльність Ісуса Христа. Прилюдний виступ Ісуса. Хрищення Ісуса Христа Іваном Предтечею. Богоявлення. Пресвята Трійця. Богослужіння і звичаї. Спокуси Ісуса у пустелі дияволом. Про спокуси до гріха. Вибір Апостолів. Божественне походження Святих Тайн для освячення людини. Святі Тайни – видимий знак невидимої благодаті.

Чудо у Кані Галилейській. *Свята Тайна Подружжя.* Святість і нерозривність подружжя як домашньої Церкви. Завдання християнської сім'ї у світлі Божого Задуму. Моральне значення дошлюбної незайманості і подружньої вірності. Чуда Ісуса Христа. (Заспокоєння бурі на морі. Чудесне нагодування п'яти тисяч людей та ін.).

Наука Ісуса Христа про любов Бога до людей. Притча про блудного сина. *Свята Тайна Сповіді.* Установлення Христом після Воскресіння. Умови доброї сповіді. Непорушність таємниці Сповіді. Віра, Надія, Любов до Бога.

Наука Ісуса Христа про борг любові до ближніх. Навернена самарянка. Притча про милосердного самарянина. Любов до ворога, який є також ближнім. Вияви любові до ближнього: старання про спасення ближнього; правдолюбність; збереження доброї слави; турбота про життя ближнього. Гріхи проти життя і здоров'я ближнього. Обов'язки щодо майна ближнього. Християнин у суспільстві.

Наука Христа про покору і побожність. Притча про митаря і фарисея. Головні гріхи. Багатий юнак у Ісуса Христа. Любов та обов'язки щодо себе самого. Старання про душу. Піклування про здоров'я. Життя і майно. Раціональне використання земних благ.

Оздоровлення Ісусом Христом хворих: недужого, що хворів 38 років; десятих прокажених; сліпого; розслабленого. *Свята Тайна Єлеопомазання.* Продовження зцілюючої дії Спасителя через священника помазанням віруючих-хворих освяченим елеєм.

Тема 8. Реалізація цінностей: вмерти для Воскресіння. Відкупительна місія Ісуса Христа.

Взірець реалізації любові прикладом життя Ісуса Христа. Воскресіння Ісусом Христом померлих: дочки Яіра, сина вдовиці з Наїну, Лазаря. Переображення Ісуса. В'їзд Христа до Єрусалиму. *Події Страсного тижня.* “І був розп'ятий за нас, за Понтія Пилата, і страждав, і був похований” (із Символу Віри). Тайна Вечеря. Установлення Христом на Тайній Вечері *Пресвятої Тайни Євхаристії.* *Божественна Літургія* – відновлення кривавої жертви Ісуса Христа на Голгофі безкровним способом. Центр Літургії – Євхаристія. Важливість цієї Тайни для духовного життя християнина. *Свята Літургія і Святе Причастя.* Свята Літургія – спільна справа. Літургія – Пасха, перехід від матеріального світу у духовний світ, перехід на небо, який починається із приходу в храм.

Літургія – спомин Жертви Христа і жертва себе самого для світу (приходячи до храму, посвячуємо себе Богові, вмираємо для гріха, щоб жити для Христа). Зміст і значення Святої Літургії. Символіка та структура Божественної Літургії. Частини Літургії: Проскомидія, Літургія Слова, Літургія Жертви.

Заповіт служіння Христа (вмивання ніг апостолам під час Тайної Вечері). Здійснення Ісусом Христом спасіння людського роду, заповіданого пророками. Ісус Христос у Гетсиманському саду. Послух Ісуса Христа Небесному Отцеві – вияв Синівської любові. Господня молитва в Гетсиманії. Ісус Христос перед судом. Ісус перед юдейською старшиною, перед Пилатом. Про християнську надію. Розп'яття і похорон Ісуса Христа. Страсні богослужіння і звичаї.

Воскресіння Ісуса Христа – запорука Воскресіння людини. Поява Ісуса Христа після Воскресіння. З'явлення Ісуса: Марії Магдалині, учням по дорозі до Емаусу, зібраним десятима апостолами, апостолу

Томі.

Воскресні богослужіння і звичаї.

Вознесіння Ісуса Христа – Його повернення до Бога-Отця.

Христос – Володар Вічного життя. Прихід прославленого Христа наприкінці світу у день Суду над живими і мертвими. Остаточне завершення тріумфу добра над злом.

Тема 9. Людина – храм Святого Духа.

Зіслання Святого Духа. Його дари і плоди. Христова Церква та її післанництво. Надання Ісусом Христом апостольському зборові з апостолом Петром на чолі верховної влади у Церкві. Заснування Церкви. Її суть, значення та роль у житті людини. *Свята Тайна Священства* – продовження Христової місії апостолами в Церкві до кінця часів. Три ступені священства: єпископат, пресвітерат і дияконство

Послаництво Ісусом Христом апостолів навчати і хрестити народи світу. *Свята Тайна*

Хрищення. Необхідність Тайни (Ів. 3.5). Народження людини як Божої дитини до Небесного Царства Святою Тайною Хрищення. Умови уділення Тайни Хрищення. Хрищення в небезпеці смерті.

Доля Церкви після зіслання Святого Духа. Переслідування перших християн. Апостоли миропомазують. *Свята Тайна Миропомазання* – завершення благодаті Хрещення, отримання Святого Духа з Його дарами: мудрістю, розумом, радою, мужністю, знанням, побожністю, страхом Божим.; збільшення освячуючої ласки, зростання в богословських чеснотах (вірі, надії, любові). Людина – воїн Христа. Навернення Савла.

Святість – покликання кожної людини. *Спільнота святих*. Досконале об'явлення Христом Бога Отця і його Царства. Необхідність народження згори, від води та Духа Святого. Заклики до святості у Святому Письмі. Божі покликання людини до різних служінь.

“Очікую воскресіння мертвих і життя будучого віку” (із Символу Віри). Притча про багача і Лазаря. Багаті і бідні. Гріх байдужості. Останні речі: смерть, суд, небо, пекло. Чистилище/Митарства. Молитва за померлих – вияв милосердя до ближнього (II Книга Макаавеїв, 12, 40-46).

Моральне вчення Церкви. Природа навчання Церкви: властивості; предмет і методи; цінність та авторитет; компетентність в моральних нормах.

Чеснота. Моральні чесноти: розумність, мужність, поміркованість і справедливість. Богословські чесноти: віра, надія, любов. Головні гріхи. Церковні заповіді. Піст.

Формування сумління як складова частина виховного процесу. Совість як оцінка дій у конкретній ситуації. Сумління та істина. Сумління і праведність. Види сумління. Слухняність своєму сумлінню. Перевірка, очищення та зцілення совісті.

Мораль у молитві “Отче наш”.

Порівняння молитви Старого і Нового Завітів: Старий Завіт – розмова раба з паном, виплата данини Богу для зм'якшення ставлення до прохаючого; Новий Завіт – новий стосунок між Богом і людиною: син як спадкоємець. “Отче наш” Синівство Боже у молитві “Отче наш”. Молитва – розмова з Богом, діалог дитини з батьком. Універсальність прохань в молитві “Отче наш”. Вияв духовного братерства в Ісусі Христі. “*Ти, що єси на Небесах*” Бог є всюди: “*що всюди є і все наповняєш*” (із молитви “Царю Небесний”). Небо – місце вічного життя, миру, радості та блаженства. “*Бо де твій скарб, там буде і твоє серце*” (Мт. 6,21). “*Нехай святиться Ім'я Твоє*” Освячення Божого імені. Етимологія слова “святий” (відділений, “той, що відрізняється від подібних йому”). Прохання в Бога духа молитви – шлях освячення Господом всього нашого життя. “*Нехай прийде царство Твоє, як на небі так і на землі*”. Боже царство і Божа благодать у душі людини. Поняття християнського середовища. Покликання християнина Божою силою будувати та поширювати Боже Царство на Землі. Єдність у Христі спільноти вірних. “*Нехай буде воля Твоя*”. Покора та довіра Небесному Отцю та Його Провидінню. Значення терпіння як засіб єднання зі стражданнями Христа. Терпеливість – чеснота святих. “*Живу вже не я, а живе Христос у мені*” (Св. ап. Павло). “*Хліб наш щоденний дай нам сьогодні*” – подвійне значення слів: духовне (пожива для духа та душі людини (Божа благодать, благословення, Пресвята Євхаристія тощо)); матеріальне (пожива для тіла). Чеснота вдячності. “*І прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим*”. Притча про Блудного Сина (Лк. 15, 11-32), Притча про немилосердного боржника (Мт. 8, 23-35), Притча про митаря і фарисея (Лк. 18, 13). Прощення і взаємопрощення – головна умова примирення Божих дітей з їхнім Небесним Отцем і людей між собою. Сопричастя Святої Трійці – джерело правдивості взаємовідносин між людьми, миру, братньої згоди та єдності. Людська убогість і Боже милосердя. Відкуплення. Визнання людиною власних гріхів і прощення гріхів в Ісусі Христі. “*І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого*”. Прохання Божої допомоги у боротьбі зі спокусами та зміцнення у життєвій боротьбі між добром і злом. Захист від упадку

– не віддалення спокуси, а прохання Божої сили та витривалості їй протистояти. (“Царство Небесне здобувається силою”). Бог – абсолют Добра. Зло – відсутність Добра. Зло – диявол. Добро – все, що веде до Бога. Зло – все те, що віддаляє від Бога. “*Бо Твоє є Царство, і Сила, і Слава навіки. Амінь*”. Утвердження Божого Царства на Землі. “*Амінь*” – “Нехай так станеться”.

Тема 10. Нагірна проповідь – віддзеркалення нової моральності.

Заповіді блаженств – продовження і завершення Божих обітниць від часів Авраама. Блаженство як синонім щастя. Відповідність блаженств прагненню щастя, яке Бог вклав у людське серце. Мета блаженств: Царство Боже, бачення Бога, участь у Божій природі, вічне життя, усиновлення, відпочинок у Бозі. Блаженство вічного життя як надприродний Божий дар.

Блаженні вбогі духом, бо їхнє є Царство Небесне. (Мт. 5: 3).

Розуміння Божого благословення ізраїльтянами в Старому Завіті. Життя Христа як спростування старозавітного розуміння Божого Благословення (Різдво, дитячі роки, проповіді тощо).

Життя у Бозі, незалежність від багатств, творення добрих діл, очищення серця, смиренність та любов Бога понад усе – зміст виразу “Блаженні вбогі духом...”. Щастя християнина – усвідомлення залежності від Бога, служіння Богу, єднання з Ним.

Блаженні засмучені, бо вони будуть утішені (Мт. 5:4).

Пізнання своїх гріхів та безумовної Божої любові. Потреба в прощенні та зціленні. Відкритість на потреби інших людей. Християнське розуміння плачу, смутку.

Блаженні лагідні, бо землю успаdkують вони (Мт. 5:5).

Любов до кожної людини як безцінного Божого дару. Поширення Божого Царства на Землі за зразком Христа: “бо Я лагідний і покірний серцем”. Успаdkування землі як відновлення гармонії і повноти життя з Богом.

Блаженні голодні та спрагнені правди, бо вони нагородовані будуть (Мт. 5:6).

Цілковита та безумовна вірність Істині. Значимість терпеливо знесеного страждання за Істину в ім’я Христа. «Христос – Дорога, Правда і Життя»

Блаженні милостиві, бо помилувані вони будуть (Мт. 5:7).

Золоте правило – “не роби іншим того, чого не хочеш, щоб зробили тобі”. Питання милостині у Святому Письмі. «Те, що ви зробили одному з братів Моїх найменших, те ви Мені зробили». «Милості хочу, а не жертви» (Ос. 6.6) «Милосердя перевищує суд»(Як. 2.13)

«А хто має достаток на світі, й не бачить брата свого в недостатчі, та серце своє зачинає від нього, то як Божа любов перебуває в такому?» (1 Ів. 3.17) Реалізація милосердя понад усе. Солідарність з потребуючими.

Блаженні чисті серцем, бо вони будуть бачити Бога (Мт. 5:8).

Богословське розуміння “серця”. Очищення серця від гріхів, духовне прозріння, пережиття справжнього покаяння, навернення, відновлення, розпізнання Бога в подіях повсякденного життя, відчуття щастя від примирення та повернення близькості з Богом.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими стануть (Мт. 5:9).

Встановлення миру в серці людини з Богом та ближніми через покаяння та примирення совісті: ворог Бога стає Його сином, а Божий Син – Брат усього людства.

Блаженні переслідувані за правду, бо їхнє Царство Небесне (Мт. 5:10).

Жити правдою за будь-яких умов – бути щасливим. Слухати голосу своєї совісті – слухати голосу Святого Духа.

Блаженні ви, коли вас будуть зневажати Христа ради (Мт. 5.11). “Горе вам, коли всі про вас будуть добре говорити”.

Прийняття терпіння в спокої серця ради Ісуса Христа – єднання людини з Богом у відкупительній жертві Христа на Голгофі.

3. Структура навчальної дисципліни «Основи християнської етики та моралі»

ТЕМА	Лекції	Практичні заняття	СРС	Індивід. роб.
Тема 1. «Етика» і «Християнська етика та мораль». Біблія – книга історії спасіння, невичерпне джерело віри та моралі	2	2	7	
Тема 2. Виникнення Всесвіту і походження людини. Гріх людини і Божа благодать Про закон. Мораль Старого Завіту. Декалог.		2	7	

Тема 3. Актуальність Божих заповідей. Не май інших богів крім Мене. Не взивай намарне ім'я Боже. Пам'ятай день святий святкувати		2	7	Не передбачен а навчальним планом
Тема 4. Шануй отця свого і матір свою – добре тобі буде і довго житимеш на Землі		2	7	
Тема 5. Гідність та святість людського життя. Не вбий!		2	6	
Тема 6. Заповіді чистоти любові. Не чужолож! Не пожадай жінки ближнього твого! Не кради! Не пожадай нічого того, що є власністю ближнього твого! Не свідчи неправдиво на ближнього свого!	2	2	6	
Тема 7. Зміст моралі Ісуса Христа. Мораль в Посланнях Святого Апостола Павла. Статут християнської моралі. Розвиток морального богослов'я. Норма і сумління	2	2	6	
Тема 8. Незрівнянність Христа. Перш за все Любов. “Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і воплотився з Духа Святого і Марії Діви і стався Чоловіком” (із Символу Віри). Реалізація цінностей: вмерти для Воскресіння. Відкупительна місія Ісуса Христа	2	2	6	
Тема 9. Людина – храм Святого Духа		2	6	
Тема 10. Мораль у молитві “Отче наш” Нагірна проповідь Ісуса – відзеркалення нової моральності	2	2	2	
РАЗОМ, 90 годин / 3 кредити ECTS	10	20	60	

4. Тематичний план лекцій з курсу «Основи християнської етики та моралі»

№	Назва теми	Кількість годин
1	«Етика» і «Християнська етика та мораль». Біблія – книга історії спасіння, невичерпне джерело віри та моралі	2
2	Виникнення Всесвіту і походження людини. Гріх людини і Божа благодать Про закон. Мораль Старого Завіту. Декалог.	
3.	Зміст моралі Ісуса Христа. Мораль в Посланнях Святого Апостола Павла. Статут християнської моралі. Розвиток морального богослов'я. Норма і сумління	2
4	Заповіді чистоти любові. Не чужолож! Не пожадай жінки ближнього твого! Не кради! Не пожадай нічого того, що є власністю ближнього твого! Не свідчи неправдиво на ближнього свого!	2
5.	Незрівнянність Христа. Перш за все Любов. “Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і воплотився з Духа Святого і Марії Діви і стався Чоловіком” (із Символу Віри). Реалізація цінностей: вмерти для Воскресіння. Відкупительна місія Ісуса Христа	2
6.	Мораль у молитві “Отче наш” Нагірна проповідь Ісуса – віддзеркалення нової моральності	2
	Разом	10

5. Тематичний план практичних занять з курсу «Основи християнської етики та моралі»

№	Назва теми	Кількість годин
1	Виникнення Всесвіту і походження людини. Гріх людини і Божа благодать Про закон. Мораль Старого Завіту. Декалог.	2
2	Актуальність Божих заповідей. Не май інших богів крім Мене. Не вживай намарне ім'я Боже. Пам'ятай день святий святкувати	2
3	Шануй отця свого і матір свою – добре тобі буде і довго житимеш на Землі	2
4	Гідність та святість людського життя. Не вбий!	2
5.	Заповіді чистоти любові. Не чужолож! Не пожадай жінки ближнього твого! Не кради! Не пожадай нічого того, що є власністю ближнього твого! Не свідчи неправдиво на ближнього свого!	2
6.	Зміст моралі Ісуса Христа. Мораль в Посланнях Святого Апостола Павла. Статут християнської моралі. Розвиток морального богослов'я. Норма і сумління	2
7.	Незрівнянність Христа. Перш за все Любов. “Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і воплотився з Духа Святого і Марії Діви і стався Чоловіком” (із Символу Віри).	2
8	Реалізація цінностей: вмерти для Воскресіння. Відкупительна місія Ісуса Христа	2
9.	Людина – храм Святого Духа	2
9.	Мораль у молитві “Отче наш” Нагірна проповідь Ісуса – віддзеркалення нової моральності	2
	РАЗОМ	20

6. Тематичний план самостійної роботи з курсу «Основи християнської етики та моралі»

№	Назва теми	Кількість годин	Вид контролю
1	«Етика» і «Християнська етика та мораль». Біблія – книга історії спасіння, невичерпне джерело віри та моралі.	7	Починий
2	Виникнення Всесвіту і походження людини. Гріх людини і Божа благодать Про закон. Мораль Старого Завіту. Декалог.	7	

3	Актуальність Божих заповідей. Не май інших богів крім Мене. Не вживай намарне ім'я Боже. Пам'ятай день святий святкувати.	7
4	Шануй отця свого і матір свою – добре тобі буде і довго житимеш на Землі.	7
5	Гідність та святість людського життя. Не вбий!	6
6	Заповіді чистоти любові. Не чужолож! Не пожадай жінки ближнього твого! Не кради! Не пожадай нічого того, що є власністю ближнього твого! Не свідчи неправдиво на ближнього свого!	6
7	Зміст моралі Ісуса Христа. Мораль в Посланнях Святого Апостола Павла. Статут християнської моралі. Розвиток морального богослов'я. Норма і сумління.	6
8	Незрівнянність Христа. Перш за все Любов. “Він задля нас, людей, і нашого ради спасіння зійшов із небес і воплотився з Духа Святого і Марії Діви і стався Чоловіком” (із Символу Віри). Реалізація цінностей: вмерти для Воскресіння. Відкупительна місія Ісуса Христа	6
9	Людина – храм Святого Духа	6
10	Мораль у молитві “Отче наш” Нагірна проповідь Ісуса – віддзеркалення нової моральності.	2
	РАЗОМ	60

7. Індивідуальні завдання – не передбачені навчальним планом.

Самостійна робота, яку студент виконує при підготовці до аудиторного заняття, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на позааудиторну самостійну роботу, контролюється на підсумковому занятті.

- **Методи навчання.** При проведенні практичних занять використовуються такі методи навчання: діагностування (бесіда, спостереження, тестування, творчі та самостійні роботи); інформування (демонстрація, консультування, розповідь, групове навчання, підсумковий тестовий модульний контроль); самостійна робота (дослідження наукових та інформаційних джерел); практична робота (виконання тренувальних вправ та завдань); розвиток творчої діяльності (здійснення мовних розвідок); операційний метод (ділові ігри, самокритика, розв'язання комунікативних ситуацій).

- **Методи контролю.** Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей та під час індивідуальної роботи викладача зі студентами. Передбачуване застосування таких засобів діагностики рівня підготовки студентів:

- усне опитування згідно з розробленими викладачем методичними вказівками;
- система тренувальних вправ і творчих завдань;
- блок тестових завдань;
- самостійна робота;
- написання наукових повідомлень та творчо-пошукових робіт.

- **Поточний контроль** здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу (необхідно описати форми проведення поточного контролю під час навчальних занять за 4-ри бальною (національною) шкалою). Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

Завдання для самостійної роботи. Самостійна робота студента – одна з організаційних форм навчання, яка регламентується навчальним планом та програмою дисципліни, методичними матеріалами та завданнями, отриманими від викладача, з метою оволодіння навчальним матеріалом, і виконується студентом самостійно поза межами аудиторних занять. Видом самостійної роботи є підготовка до практичного заняття та вивчення тем, які у програмі з дисципліни винесені для самостійного опрацювання.

8. Методи навчання: усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи; бліц-опитування; дискусії з проблемних ситуацій; реферативні виступи; тестування студентів у письмовій формі; виконання письмових завдань; інтерактивні методи навчання, зокрема метод «мозкового штурму», який спонукає студентів проявити увагу і творчість, знайти кілька рішень з означеної теми шляхом вільного вираження думок тощо.

9. Методи контролю: поточний і підсумковий. Форма підсумкового контролю відповідно до навчального плану – залік.

10. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу (необхідно описати форми проведення поточного контролю під час навчальних занять за 4-ри бальною (національною) шкалою). Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Тестовий контроль: студент в системі міса отримує 10 тестів, відповідає та отримує результат у балах (від 0 до 10) та відсотках (від 0 до 100).

Демонстрація практичної навички: студент повинен вміти продемонструвати кожну структуру, яка є в переліку практичних навичок.

10.1. Оцінювання поточної навчальної діяльності. Під час оцінювання засвоєння кожної теми за поточну навчальну діяльність студенту виставляються оцінки за 4-ри бальною (національною). При цьому враховуються усі види робіт, передбачені програмою дисципліни. Студент має отримати оцінку з кожної теми для подальшої конвертації оцінок у бали за багатобальною (200-бальною) шкалою.

Тестовий контроль:

від 5-6 (50-60%) – задовільно;

7-8 (70-80%) – добре;

9-10 (90-100%) – відмінно.

Демонстрація практичної навички: студент повинен вміти продемонструвати усі структури, які є в переліку практичних навичок.

Відповідь на запитання викладача: студент відповів на усі питання викладача, продемонстрував вміння логічно мислити – *відмінно*, студент відповів на усі питання викладача, продемонстрував вміння логічно мислити, зробив 1-2 помилки в термінах – *добре*, студент відповів на усі питання викладача, продемонстрував вміння логічно мислити – плутається в термінах – *задовільно*.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни «Біоетика»: семестровий залік, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу виключно на підставі виконаних ним вище вказаних видів робіт на практичних заняттях. Семестровий залік з «Біоетика» проводиться після закінчення її вивчення, до початку екзаменаційної сесії.

12. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні навчальної дисципліни, становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни, повинна становити 120 балів.

Розрахунок кількості балів, проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

Для зручності наведено таблицю перерахунку за 200-бальною шкалою.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу для дисциплін, що завершуються заліком

4бальн а шкала	200бальн а шкала	4бальн а шкала	200бальн а шкала	4бальн а шкала	200бальн а шкала	4бальн а шкала	200бальн а шкала
5	200	4.45	178	3.92	157	3.37	135
4.97	199	4.42	177	3.89	156	3.35	134
4.95	198	4.4	176	3.87	155	3.32	133
4.92	197	4.37	175	3.84	154	3.3	132
4.9	196	4.35	174	3.82	153	3.27	131
4.87	195	4.32	173	3.79	152	3.25	130
4.85	194	4.3	172	3.77	151	3.22	129
4.82	193	4.27	171	3.74	150	3.2	128
4.8	192	4.24	170	3.72	149	3.17	127
4.77	191	4.22	169	3.7	148	3.15	126
4.75	190	4.19	168	3.67	147	3.12	125
4.72	189	4.17	167	3.65	146	3.1	124
4.7	188	4.14	166	3.62	145	3.07	123
4.67	187	4.12	165	3.57	143	3.02	121
4.65	186	4.09	164	3.55	142	3	120
4.62	185	4.07	163	3.52	141	Менше 3	Недостатньо
4.6	184	4.04	162	3.5	140		
4.57	183	4.02	161	3.47	139		
4.52	181	3.99	160	3.45	138		
4.5	180	3.97	159	3.42	137		
4.47	179	3.94	158	3.4	136		

Бали з дисципліни незалежно конвертуються як в шкалу ECTS, так і в 4-бальну (національну)

шкалу. Бали шкали ECTS у 4-бальну шкалу не конвертуються і навпаки.

Бали студентів, які навчаються за однією спеціальністю, з урахуванням кількості балів, набраних з дисципліни ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10 % студентів
B	Наступні 25 % студентів
C	Наступні 30 % студентів
D	Наступні 25 % студентів
E	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок „А”, „В”, „С”, „D”, „Е” проводиться для студентів даного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни. Студенти, які одержали оцінки FX, F («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються. Студенти з оцінкою FX після перескладання автоматично отримують бал „Е”.

Бали з дисципліни для студентів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну 4-ри бальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено нижче у таблиці:

Бали з дисципліни	Оцінка за 4-ри бальною шкалою
Від 170 до 200 балів	5
Від 140 до 169 балів	4
Від 139 балів до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	3
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	2

Оцінка ECTS у традиційну шкалу не конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала незалежні.

Об’єктивність оцінювання навчальної діяльності студентів перевіряється статистичними методами (коефіцієнт кореляції між оцінкою ECTS та оцінкою за національною шкалою).

13. Методичне забезпечення: навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), презентація лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів, комплексної контрольної роботи, після атестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни).

1. робоча навчальна програма дисципліни;
2. тези лекцій з дисципліни;
3. методичні рекомендації та розробки для викладача;
4. методичні вказівки до практичних занять для студентів;
5. методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
6. тестові та контрольні завдання до практичних занять;

14. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Святе Письмо Старого та Нового Заповіту (повний переклад, здійснений за єврейськими, арамейськими та грецькими текстами) / о. І. Хоменко Львів: Місіонер, 2021. 1460 с.
2. Барщевський Т. Блаженства – добра новина / Т. Барщевський. Львів: ЛБА, 2020. 103 с.
3. Барщевський Т. Євангельські притчі / Т. Барщевський Львів: ЛБА, 2022. 134 с.
4. Бендик М. Християнська етика / М. Бендик, І. Гнатів, О. Огірко. Львів: Свічадо, 2020. 159 с.
5. Валле В. Корупція: Роздуми після Майдану / В. Валле. Київ: Дух і Літера, 2021. 280 с.
6. Ващенко Г. Виховний ідеал / Г. Ващенко. Полтава: Полтавський вісник, 2021. 194 с.
7. Вихрущ А. Основи християнської педагогіки / А. Вихрущ, В. Карагодін, Г. Тхоржевська. Тернопіль: Освіта, 2019. 167 с.
8. Вояковський о. Николай. Шляхами наших прочан / Н. Вояковський. Львів: Місіонер, 2021. 200 с.
9. Вуйчич Н. Життя без обмежень. Шлях до неймовірно щасливого життя / Нік Вуйчич; перекл. з рос. Олега Добрякова. Київ: Форс Україна, 2020. 352 с.
10. Марш Г. Історії про життя, смерть і нейрохірургію: збірка оповідань / Генрі Марш; переклад з англ. А. Мизака. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 320 с.

11. Гільдебранд Д. Етика. Львів: УКУ, 2022. 445 с.
12. Гьофнер Йозеф, Кардинал. Християнське суспільне вчення / Пер. з нім. С. Пташник, Р. Оглашений. Львів: Свічадо, 2022. 304 с.
13. Івашкевич Г. А. Злочин без покарання / Г. А. Івашкевич. Львів: Край, 2021. 106 с.
14. Колонна К. Святий Джузеппе Москатті. Роздуми про його чесноти, свідчення і молитви / Карло Колонна. Івано-Франківськ: Апостол, 2021. 256 с.
15. Катехизм католицької церкви. *Синод Української Греко-Католицької Церкви*. Жовква: Місіонер, 2022. 772 с.
16. Катрій Ю. Пізнай свій обряд / Ю. Катрій. Львів: Свічадо, 2021. 472 с.
17. Катрій, Ю. Я. Божі заповіді: дорога до нашого спасіння / Ю. Я. Катрій. Нью-Йорк: Вид-во оо. Василян, 2001. 172 с.
18. Кияк С. Християнська етика / Святослав Кияк Івано-Франківськ: Івано-Франківський Теологічно-Катехитичний Духовний Інститут, 2020. 240 с.
19. Козовик І. Християнська етика / І. Козовик. – Івано-Франківськ: Вид-во ІФТА, 2023. 164 с.
20. Королевський Кирило. Митрополит Андрей Шептицький (1865-1944) / Кирило Королевський / пер. з фр. Я. Кравець. Львів: Свічадо, 2021. 512 с.
21. Климишин І. Вчені знаходять Бога / І. Климишин. Івано-Франківськ: Духовний ін-т, 2021. 83 с.
22. Лахно А. І. Християнська етика: навч. посіб. / А. І. Лахно, В. М. Варенко. Київ: Видавництво Європейського університету, 2022. 215 с.
23. Луговий о. Антін. Біблійна історія Старого і Нового завіту / о. Антін Луговий. – Йорктон – Канада: Друкарня голосу Спасителя, 2021. 200 с.
24. Ляхович П. о. Діонісій. Історія спасіння. Дорога спільноти і Причастя / П. о. Діонісій Ляхович. – Куритиба – Бразилія: Вид-во оо. Василян, 2021. 94 с.
25. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій: навч. посіб. / В. А. Малахов. 3-ге вид. Київ: Либідь, 2021. 384 с.
26. Марусин Мирослав, архієп. Божественна літургія / Мирослав Марусин. Рим: Вид-во оо. Василян, 2021. 530 с.
27. Мудрий Софрон (владика), ЧСВВ. Публічне право церкви і конкордати / Софрон Мудрий. – Івано-Франківськ: Теологічна Академія, 2022. 150 с.
28. Назар Н. Споглядати улюбленого / Наталя Назар. Жовква: Місіонер, 2020. 320 с.
29. Огірко О. Християнська етика / О. Огірко. Львів: Свічадо, 2019. 104 с.
30. Ремері М. Твіти з Богом: Великий вибух, молитва, Біблія, секс, Хрестові походи, гріх, кар'єра... / пер. з англ. Н. Стасевич / Мішель Ремері. Львів: Свічадо, 2018. 444 с.
31. Святий Августин. Сповідь /пер. з лат. Юрія Мушака / Августин Св. Київ: Основи, 2019. 319 с.
32. Слобідський Пр. Закон Божий: Підручник для сім'ї / Пр. Слобідський. Київ: Видавничий відділ УПЦ КП, 2023. 654 с.
33. Християнська етика. Посібник / За ред. Б. Г. Скомороського. Святин, 2019. 112 с.
34. Шахівська Т. Книга пам'яті. Небесна сотня. Герої не вмирають / Т. Шахівська. Київ: Гіперіон, 2021. 132 с.
35. Шевців І. Святі Тайни і їх здійснювання в українськiм обряді / о. Іван Шевців. – Мельборн – Австралія: Просвіта, 2021. 158 с.
36. Шевченко Т. Г. Кобзар / Тарас Шевченко. Харків: ВД «ШКОЛА», 2021. 576 с.
37. Шептицький А. Моральні чесноти // Львівські Архієпархіальні відомості / А. Шептицький. Львів, 1935. Ч. X. С. 282–325.
38. Шостек А. Бесіди з етики / пер. з польс. С. Рудович / А. Шостек. Львів: Свічадо, 2021. 120 с.
39. Шнакенбург Р. Етичне послання Нового завіту / Рудольф Шнакенбург / пер. з нім. Київ: Дух і літера, 2021. 340 с.
40. Шпідлік Т. Духовність християнського Сходу / пер. з італ. Мар'яни Прокопович. Львів: Видавництво ЛБА, 2019. 496 с.

Допоміжна

1. Аристотель. Никомахова етика / пер. з давньогр. В.Ставнюка. Київ: Аквілон-Плюс, 2002. 480 с.
2. Витівський М. Християнське виховання і навчання дітей / М. Витівський. Трускавець: Катехитична Комісія Самбірсько-Дрогобицької Єпархії УГКЦ, 2021. 136 с.

3. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори / Г. Ващенко. Дрогобич : Відродження, 2017. 214 с.
  4. Вишневецький О. І. Сучасне українське виховання: пед. нариси / О. І. Вишневецький. Львів: Львів. обл. пед. тов-во ім. Г. Ващенка, 2018. 238 с.
  5. Гільдебранд Д. Етика / Д. Гільдебранд. – Львів. Видавництво УКУ, 2002. – 445 с.
  6. Доріан П. На порогах змужніння / П. Доріан. Львів: Свічадо, 2019. 119 с.
  7. Дзерович Ю. Катехитика / Ю. Дзерович. Львів: ЛБА, 2019. 119 с.
  8. Життя у Христі: Моральна катехиза / упор. О. С. Шевчук. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2021. 180 с.
  9. Іван Павло II. Переступити поріг надії / пер. з польс. Надії Попач. Львів: Свічадо, 2021. 172 с.
  10. Калашник А. Загальні методи вивчення предмету «Християнська етика». Львів: [б. в.], 2023. 191 с.
  11. Катрій Ю. Перлини Східних Отців / Ю. Катрій. Львів; Місіонер, 2018. 344 с.
  12. Кияк С. Християнська етика / С. Кияк. – Івано-Франківськ: Вид-во Івано-Франківського теологічно-катехитичного духовного ін-ту, 1997. —240 с.
  13. Кемпійський Т. Наслідування Христа / Тома Кемпійський. – Львів : Свічадо, 1996. – 312 с.
  14. Кенеді Л. Етика для вищої школи. Львів: [б. в.], 2021. 44 с.
  15. Козовик І. Антропологія / І. Козовик. Івано-Франківськ: ІФТКДІ, 2018. 384с.
  16. Куаст Мішель. Шлях до успіху / М. Куаст. Львів: Свічадо, 2019. 242 с.
  17. Крип'якевич Р. Етикет / Р. Крип'якевич. Львів: ЛОНМІО, 2017. 110 с.
  18. Лужецький І. Отче наш / І. Лужицький. Париж: [б. в.], 2018. 174 с.
  19. Любачівський М. Десять Божих Заповідей / М. Любачівський. Львів: Києво-Галицька митрополія УГКЦ, 2021. 96 с.
  20. Ляхович Д. Лекції з метафізики / Д. Ляхович. Львів: ЛБА, 2021. 94 с.
  21. Мартіні Н. Зрілість – найважливіша проблема / Н. Мартіні. Рим - Львів: Видво оо. Селезіян, 2021. 107 с.
  22. Мень О. Син Людський / О. Мень. Львів: Свічадо, 2018. 372 с.
  23. Мизь Р. Християнство, що це властиво? / Р. Мизь. Львів: Свічадо, 2021. 372 с.
  24. Мончак І. Основні поняття етики / І. Мончак. Львів : [б. в.], 2021. 220 с.
  25. Мудрий С. Катехитика: методичні вказівки до курсу «Основи християнської моралі» / С. Мудрий. Івано-Франківськ: Івано-Франківська єпархія УГКЦ, 2021. 78 с.
  26. Музичка І. Родина – перша школа / І. Музичка. – Брюссель; Лондон; Мюнхен; Нью-Йорк; Торонто: Вид-во Цент. управи СУМ. 40 с.
  27. Нагаєвський І. Батьки і діти / І. Нагаєвський. Львів: Атлас, 2021. 240 с.
  28. Обер Ж.-М. Моральне богослов'я / Ж.-М. Обер. Львів: Стрім, 2022. 226 с.
  29. Сверстюк Є.О. Блудні сини України / Євген Сверстюк. Київ: Знання, 2021. 256 с.
  30. Степовик Д. Релігії світу / Д. Степовик. Київ: Б-ка українця, 2022. 112 с.
  31. Степовик Д. Релігії, культу і секти світу: Посібник з релігієзнавства і сектознавства / Д. Степовик. Київ: Б-ка українця, 2021. 246 с.
  32. Федорика Д. Етика / Д. Федорика. Львів: Львівська духовна семінарія, 2021. 220 с.
  33. Шпіраго Ф. Католицький народний катехизм / пер. о. Я. Левицького. Львів : Місіонер, 2021. 597 с.
- 15. Інформаційні ресурси**
- Сайт кафедри українознавства ЛНМУ, університетська Інтернет платформа misa.
- Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини 1997 р. РС.
 URL: conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/164.htm